

גליון 689
שנה י"ד תשפ"ה

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא
(כ"ג - כ"ד)

"הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא לא ישכב עד יאכל טרף", אין לך אומה בעולם כיצא בהם, הדבר האחרון שעושים בערוב היום הוא, שקוראים קריאת שמע על מטתם. והרי הם ישנים מתוך התורה והמצוות, עמדו משנתם בבוקר, הדבר הראשון שעושים, חוטפים קריאת שמע וממליכים להקדוש ברוך הוא, ורק לאחריה הם מפליגים לדרך ארץ למשא ומתן, אם נתקל אחד מהם, או אם מחבלים ומזיקים באים ליגע באחד מהם, ממליך לקדוש ברוך הוא וניצול, כשהוא אומר שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, מיד המחבלים נרתעים מפניו, ומלחשים אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, כשאחד מהם בא לישון, הוא מפקיד רוחו ביד הקדוש ברוך הוא, והוא נסמך ונמסר בקריאת שמע משומרי היום לשומרי הלילה, וכשנעדר משנתו בבוקר וממליך לקדוש ברוך הוא בקריאת שמע, שומרי הלילה מוסרים אותו לשומרי היום.

(תנ"ב בלק בג)

פרשת השבוע

ברך לקחתי (כ"ג-כ')

מסופר: בחתונה הגדולה שנערכה בזלבין, שהמחותנים היו הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א, והרה"ק בעל התניא זיע"א, ישב כל צדיק על יד שלחן מיוחד, והחסידים עמדו בתור להתברך. ואחד החסידים של בעל התניא, שהיה חשוך בנים, התחנן לפני רבו שיברכו בכו. נענה בעל התניא ואמר, אני לא אוכל לעזור לך, עליך להתחנן לפני מחותני הרב מבארדיטשוב. הלך ועמד בתור, וכאשר קרא הרב מבארדיטשוב בקשתו, והחסיד אמר שמחותנו שלח אותו אליו, רבי לוי יצחק בירך אותו שבשנה זו יפקד בכו זכר. הוא רץ בשמחה רבה לבשר לרבו שקיבל ברכה מאותו צדיק. שמח בעל התניא ואמר: מחותני העניק לך בן זכר, והוא כבר פתח לך שערי רחמים, וגם אני מוסיף לך בן זכר, ואשתך תלד בשנה זו תאומים.

הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא
(כ"ג כ"ד)

נאמר במדרש על פסוק זה שכשעם ישראל קמים משנתם בבוקר לתפילת שחרית הם, מתגברים כלביא וכארי

זמני השבת

פרשת בלק

זמני כניסת השבת

ירושלים: 7:12 ת"א: 7:27

זמני יציאת השבת

ירושלים: 8:29 ת"א: 8:31 ר"ת: 9:02

רציתי לגמול טובה תחת טובה

הרה"ק רבי דוד מלעלוב זיע"א ביקש פעם לנסוע אל רבו הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זיע"א, אולם כסף לשכור עגלה לא היה לו, החליט אפוא לעשות ברגליו את הדרך הארוכה, בדרכו נעצרה לידו עגלה ובו ישב חסיד עשיר מהעיר וורשה, פנה אליו רבי דוד ושאל: להיכן אתה נוסע? "לליזענסק אל הצדיק רבי אלימלך" השיב העשיר, שאל רבי דוד התוכל להסיעני בעגלתך? חשב האיש לרגע קט, ולבסוף הפטיר: "עלה!" סבור אותו עשיר, כי הנוסע שבעגלתו אינו אלא אחד מאותם יהודים המתהלכים בדרכים, ומידי פעם פושטים ידם לקבץ נדבות, ועל כן דיבר אליו בזלזול ואף לגלג עליו לא מעט. שמע רבי דוד את מילות הלעג והבוז, ושתק, כך נמשכה הנסיעה, העשיר לועג, ורבי דוד ממלא פיו מים.

בהגיעם לפתח מעונו של רבי אלימלך, עצרה העגלה והעשיר נחפו לרדת ולהיכנס לחדרו של הצדיק, גם רבי דוד ירד מן העגלה, אולם הוא כלל לא נחפו להיכנס אל רבו, בטרם יכנס, עליו להכין עצמו כראוי. חלף אפוא זמן מה עד שנכנס רבי דוד אל רבי אלימלך מליזענסק, ואולם, משנכנס נתמשכה שיחתם של שני הצדיקים זמן רב מאד. והעשיר, משנוכח כי רבי אלימלך משוחח עם הנוסע "שלו" זמן רב כל כך, הבין כי אותו נוסע אינו אדם פשוט כלל ועיקר, ומן הסתם אדם גדול הוא, וחשב לעצמו: אני העזתי ללעוג לו ולהתקלס בו. מצפוני ייסר אותו והוא החליט להמתין לאיש ולהסיעו בדרך חזרה.

אך משיצא הנוסע – הלוא הוא רבי דוד – מחדרו של הצדיק לאחר שתי שעות שיחה, פנה אל העשיר הממתין לו ואמר: "עלי לשהות כאן זמן מה, ועל כן לא אחזור עמך, סע אפוא לבד לדרכך, ובהיותך בדרך יגיע לאזניך קול צווחה, לך בעקבות אותו קול, ואז כבר תדע מה עליך לעשות". עתה היה בטוח העשיר, ללא כל ספק, כי הנוסע הנו אדם מורם מעם, ללא אומר ודברים עזב את המקום ויצא לדרך.

העגלה התנהלה על אם הדרך, הסוסים משכוהו בעוז והגלגלים השמיעו קולות שקשוק, כבר עשו הסוסים את מחצית הדרך והגיעו לקרבת יער עבות – כשנשמעה לפתע צעקה נוקבת, מאן-דהו זעק דבר מה בשפה הפולנית. כמו חיכה לזעקה זו, הזדקף העשיר על מקומו, הקול הוסיף להישמע, כאילו בוקע הוא ממעבה היער, הטה העשיר את העגלה מדרך המלך, והסוסים החלו לצעוד בשבילי היער. כל אותו עת המשיך אותו אלמוני לזעוק וצקות אימים, הקולות הלכו וגברו, ככל שהתקדמו הסוסים בין סבכי העצים. והנה עצרו הסוסים מלכת: סבך העצים התדלדל בבת אחת, ובהמשך נראתה ביצה עכורה. זעקות האימים נשמעו קרובות וברורות, הביט העשיר נכחו וראה מאין בא הקול: מרכבה הדורה, רתומה לשני סוסים, גלשה אל תוך

הביצה התובענית, והחלה לשקוע בתוך הבוץ הזדוני, כשהוא אוזח בשתי ידיו במרכבה השוקעת, נסחף גם השר – אשר נסע באותה מרכבה – אל עמקי הביצה, והוא הוא שזעק בקולי קולות לעזרה.

בלי להתמהמה לקח העשיר היהודי חבל עבה, קשר את קצהו לעגלה הטובעת ואת הקצה השני לעגלתו, ואז הצליף בסוסים שהחלו לדהור וחילצו את העגלה הטובעת מהבוץ, עם העגלה חולץ גם השר הפולני אשר נסע בה. מראהו של השר העולה מן הביצה לא היה מלבב כלל וכלל, בגדיו היו מרופשים, והוא רעד מקור ומבושה גם יחד. העשיר חס על האיש העלוב שלפניו, ונתן לו מזון ומשקה להשיב את נפשו, ורק לאחר שהתאושש שאלו: מנין אתה? "מוורשה" ענה השר. "גם אני מוורשה" הגיב היהודי, "ועתה פני מועדות לשם, תוכל אפוא להצטרף אלי ולנסוע בעגלתי", השר הפולני הסכים, ובהגיעם לוורשה הביא העשיר את השר אל ביתו, שם טיפל בו כאב מסור, ובבוקר המחרת כשהוא מאושש לחלוטין עזב השר את ביתו של היהודי ובפיו מלות תודות חמות.

חלפו ימים מעטים, והיהודי הוזמן אל אותו שר, עתה, בשבתו בלשכתו המהודרת, כשמראהו אומר כבוד, שאל את היהודי: במה אוכל לגמול לך על שהצלת אותי? אינני מבקש כל גמול על מעשי, השיב היהודי, "שכרי וגמולי הוא בכך שהצלתי חי אדם". אם כך, ארשום לפני את שמך וכתובתך, כדי שתמיד אזכור מיהו האדם שהציל את חי, ואכן רשם השר את הדבר בספר הזכרונות.

ימים רבים עברו מאז אותו מאורע, וגלגל הזמן הסובב ללא הרף, הוריד מטה מטה את היהודי העשיר, הוא אשר עשה עד כה חיל בעסקיו נאלץ למכור את כל רכושו, ואף את ביתו, ואף את רהיטיו ובגדיו אילצו נסיבות השעה למכור, שכן בידו לא נותרה אפילו פרוטה אחת. משנפרד מרכושו ומכל אשר לו, לא נותר לו אלא לחזור על פתחי נדיבים ולפשוט יד, מעיר לעיר ומכפר לכפר כתת רגליו, והתחנן למטבע עלובה או לפת לחם להחיות את נפשו, עשר שנים תמימות עברו על אותו יהודי בסבל רב, ובזמן הארוך הספיק לשכוח כי אי פעם היה עשיר ובעל נכסים, שעל פתח ביתו המהודר התדפקו עניים ופושטי יד.

לא יפלא אפוא, כי בראותו מרכבה הדורה חולפת ברחוב העיר, קרב אליה והושיט ידו אל היושב בתוכה. בעגלה ישב לא אחר מאשר שר המחוז של וורשה, הוא הביט בפניו של היהודי העלוב ואמר: "בוא הנה יהודי". מילותיו של השר הנכבד החרידו את העני, "מי יודע מה מתכוון הוא לעולל לי" חלפה מחשבה במוחו, והוא נשא את רגליו ונמלט מהמקום. "רוץ בעקבותיו והבא אותו הנה" פקד השר על משרתו, ואמנם, מקץ כמה רגעים היה היהודי רוטט מאימה בתוך מרכבת השר. "אל תחשוש ממני, לא אגרום לך כל רע" קולו של השר היה נעים ומלבב, "רצוני לדעת רק זאת: מה שמך?" אמר היהודי את שמו, ופני השר התבהרו, "המכיר אתה אותי?" שאל את העני הרועד.

משל ונמשל

לחשוב על הכבוד של השני

באחת המדינות התפרסם שמו של צלף מומחה. האגדות סביבו עברו מפה לאוזן. סיפרו כי יש ביכולתו לפגוע בעצמים ממרחק ובדיוק מדהים. עוד סיפרו, כי במרדפים אחר חיות, במסעות הציד שלו, הוא יורה תמיד היישר לאזני החיה. זאת במטרה להשאיר את עור החיה שלם. האגדות 'תפסו כנפיים' והגיעו עד לארמונו של המלך. המלך, שהיה בעצמו חובב ציד מושבע וצלף מאומן, ביקש ליוזם תחרות קליעה ארצית ולהזמין את הצלף המומחה להתחרות מולו, הרצים יצאו דחופים, והתחרות אורגנה במהירות וביעילות. הצלף הגיע גם הוא והמתין לפתיחת התחרות. המלך שהגיע, מלווה בפמליה מכובדת, הורה על פתיחת התחרות. מנהל הטקסים כחכם בגרונו והזמין את המלך להראות את כישוריו בתחום קליעה למטרה. הרים המלך את רובה הצלפים המשוכלל שלו, ובתנועה קלילה החל יורה למרכזו של לוח הקליעה. צלף מומחה היה המלך, וכל הכדורים קלעו במרכז המטרה. העיגול שסימן את המטרה המרכזית, שהיה בגודל סנטימטרים בודדים, נוקב כולו, מקו לקו. אחרי המלך קם המומחה האגדי, נעמד מול לוח המטרה, הרים בתנועה פשוטה את רובהו והחל יורה. עשרות קליעים ירה הצלף וכולם פגעו באותו מקום, בשורה השלישית שמעל לנקודה המרכזית. כיוון ששום קליע לא פגע בנקודה המרכזית, מיהרו השופטים להכריז על נצחונו של המלך בתחרות לקול תרועת הנוכחים. עם סיום התחרות לחץ המלך את ידי מתחרהו והזמינו לסיור מלכותי בארמון המפואר. כאשר היו השניים לבדם, פנה הצלף אל המלך ואמר: "שמח אני על ניצחונך בכל לבי, אולם רציתי כי תדע שהיה בכוחי לנצח בתחרות, אך מפאת כבודך הסטתי את הרובה מעט מעל המרכז ולשם קלעתי את כל הכדורים. תוכל להבחין, כי בניגוד לחור הגדול שנוצר במרכז המטרה שלך, בלוח שלי קיים רק חור בקוטר של כדור בודד. עשרות הקליעים שיריתי פגעו באותה נקודה בדיוק.

והמוסר השכל: מחשבה של חיפוש מעט פחות כבוד, מעט פחות הערכה, ובלבד שהזולת לא יישאר מנוצח. בכוחה של מחשבה זו להפוך את האדם לזרקור רב עוצמה המאיר בכנותו את הסביבה כולה.

לא... ענה העני, אם כך, המשיך שר המחוז, אזכיר לך דבר מה, האם יער וביצה ומרכבה טובעת אומרים לך משהו? היהודי הנהן בראשו. "אני הוא אותו שר שהצלת אז מטביעה" אמר שר המחוז, "ואולם באותו עת היית עשיר ונכבד, כיצד אפוא הגעת למצב בו אתה שרוי היום? במילים מקוטעות סח לו היהודי את כל המוצאות אותו בעשר שנים האחרונות, "מצבי השתנה מקצה אל קצה" סיים באנחה, "עד כי איני זוכר כלל את הימים בהם הייתי בעל נכסים". לא ירחק היום, ותשוב ותיזכר בכך, אמר השר בקול נלבב, "הנה לך אלפיים רובלים, בסכום זה תוכל לפתוח בעסקי מסחר ולשקם את עצמך". מעודד ומאושר פתח היהודי דף חדש בחייו, הוא החל לעסוק במסחר וההצלחה האירה לו פנים, ומקץ זמן לא רב שב להיות עשיר ובעל נכסים.

שנים רבות חלפו מאז אותה נסיעה אל הצדיק רבי אלימלך מליזענסק זיע"א, ובנתיים התבקש רבי אלימלך לישיבה של מעלה, ואת מקומו, כמנהיגם של החסידים, מילא ה"חווזה" הקדוש מלובלין, גם רבי דוד מלעלוב זיע"א שאותו הסיע יהודי זה אל רבי אלימלך, יצא שמעו בקרב קהילות ישראל והוא נודע כאחד מצדיקי הדור ומנהיגיו. ואולם, כל אותה עת לא ידע אותו יהודי כי הנוסע בעגלתו – אותו נוסע שבו העז לזלזל, לא היה אלא רבי דוד מלעלוב.

עתה, מששב למעמדו ולעשרו, החליט האיש לנסוע אל צדיק הדור, רבי דוד, ניצב הוא לפני הצדיק, שטח את בקשותיו, וכלל לא עלה על דעתו, כי אי פעם ראה את הרבי. אך רבי דוד הכיר את הבא, ברגע שדרכו רגלי האיש על סף חדרו ידע רבי דוד מיהו האיש, ובלי להתמהמה ביקש, "אנא ספר לי כל מה שעבר עליך בשנים האחרונות". והאיש סיפר: על כך שהציל את השר הפולני, ועל קורותיו בעשר שנות עוניו, ולבסוף, על ההצלחה שבאה לו ממקור בלתי צפוי.

כל אותה עת ישב רבי מחריש ונענע בראשו, "דע לך" אמר משסיים היהודי את דבריו, "כי אני הוא האיש שנסע בעגלתך, ובעת שעלבת בי ולעגת לי גזרו עליך בשמים מיתה, הגזירה נודעה לי, ובהגיעי באותו יום אל רבי אלימלך, נכנסתי אל חדרו לטכס עצה, כיצד להעביר את רוע הגזירה, ואמנם, לבסוף הצלחנו להגיע למעין פשרה: נגזר כי תהפוך לעני, ומכיון שעני חשוב כמת, יהיה העונש הזה כפרה על עוונך. "ולמה הגיע הקץ לעניי אחרי עשר שנים?" שאל האיש הנפעם. השיב לו הצדיק: הן גמלת לי טובה והסעת אותי בעגלתך לליזענסק, וזה היה מעשה חסד, משום כך רציתי לגמול לך טובה תחת טובה והשתדלתי כי מקץ עשר שנים יבוא הקץ לסבלך ותשוב למעמדך הקודם.

צ'ין אדם לחברו

ללמוד תורה וגם לעזור בבית

מסופר על אברך בן תורה שנכנס אל הרה"ק ממריסק רבי יצחק זאב הלוי סולובייצק זיע"א, והתאונן כי אשתו דורשת ממנו לעזור בבית בטיפול הילדים, הוא טוען שיש לו פטור, כי תלמוד תורה כנגד כולם, ושאל, עם מי הצדק? השיב לו הגאון: הלא אפשר לקיים את שניהם, וסיפר: כשהייתי אברך אב לשלושה ילדים מה עשיתי, הושבתי ילד אחד על ברך אחת, השני על הברך השניה, בידי נענעתי את עריסת התינוק, ובינתיים שקעתי בלימוד.

אחינו כל בית ישראל

הרה"ק בעל ה"אמרי חיים" מויוניץ זיע"א נודע במידת אהבת ישראל שלו שעברה כל גבול, אם היה יהודי הנמצא במצוקה, היה הוא הראשון שפעל ועשה כדי לסייע ולעזור, ולחלצו מן המצר, לימינו עמד איש צדיק וחסיד במלוא המובן ר' דוד לייב שווארץ זצ"ל, על ר' דוד לייב זה היו יהודים ממטירים סכומי כסף אדירים, כולם ידעו שכל מעשיו לשם שמים והנצרכים שאוסף עבורם אכן נצרכים הם. ערב אחד נכנס ר' דוד לייב אצל רבו ה"אמרי חיים", והרבי פתח את השיחה אודות פלוני בעל משפחה ברוכת ילדים ולרש אין כל, ר' דוד לייב ידע במי מדובר, הוא גם ידע שמדובר בסכום עתק, ומשום כך העז לשאול את הרבי, "רבי עם סכום כסף גדול כזה, הלא נוכל לפרנס כמה אנשים מאנ"ש - "אנשי שלומינו

חסידי ויוניץ". "הוי דוד לייב, דוד לייב, גם ממך אשמע אודות אנשי שלומינו? בגלל זה הקמתי את השיכון הלוה? בכדי שיהודי כמון יוכל להגיד אנשי שלומינו?", ויתן הצדיק את קולו בבכי. הבין ר' דוד לייב כי לא עת לחשות, אמר ועשה, והתרים יהודים לצורך המצוה, ובסופו של דבר חיתן את כל בניו ובנותיו של האיש לרבות חלק מנכדיו.

ושימח את אשתו

הגה"צ רבי משה אהרן שטרן זיע"א משגיח ישיבת קמניץ, הבחין פעם באברך תוך שנה ראשונה לנישואיו, העומד ומשוחח לאחר סדר הישיבה. העיר ואמר לו, כאשר אינך לומד, מתבטל ומשוחח ולא הולך הביתה, עובר הנך על מצות ושימח את אשתו, סיימת ללמוד, רוצ' לביתך וקיים את המצוה כדבעי.

להרגיש את כאב הזולת

לאחר הסתלקותו של אביו הרה"ק בעל ה"שפת אמת מגור זיע"א, הגיע הרה"ק רבי לייב מבערזאן זיע"א אל הרה"ק בעל ה"דברי חיים מצאנו זיע"א, ואמר שהחסידים מפצירים בו שיקבל על עצמו את עול ההנהגה, והוא בעצמו יודע שאינו ראוי לזה, וביקש את עצתו הקדושה. השיב לו ה"דברי חיים, נקוט כלל זה בידך, שאם יבוא אליך אדם מישראל, וישיח לפניך את צערו ומכאובו, ואם תרגיש בעצמך שזה כואב לך כאילו היה זה צערך הפרטי, אזי יש לך כח בידך לברך את ישראל, ולפעול ישועות עבורם.

תלולא דצדקיא

שבת ט"ז תמוז

הרה"ק רבי דוד היילפרין אב"ד אוסטראה ב"ר ישראל (תלמיד הבעש"ט - תקכ"ה)

יום ראשון י"ז תמוז

יהודה בן אשר (בן הרא"ש - ה"א קנ"א)

יום שני י"ח תמוז

הרה"ק רבי משה דוד אשכנזי מטאלטשוא ב"ר אשר אנשיל (תולדות אדם - תרט"ז)
הרה"ק רבי יעקב אריה מראזמין ב"ר שלמה (תרל"ד)

יום שלישי י"ט תמוז

הרה"ק רבי אהרן שמואל ב"ר ישראל (תפארת שמואל על הרא"ש (תל"ט)
הרה"ק רבי מאיר תאומים ב"ר יוסף (אבי הפרמ"ג - תקל"ג)

יום רביעי כ' תמוז

הרה"ק רבי נתן נטע האנווער הי"ד ב"ר משה (שערי ציון - תפילות - (תמ"ג)

יום חמישי כ"א תמוז

רבי אליהו ב"ר משה לואניץ (בע"ש מווארמס - שצ"ו)

יום שישי כ"ב תמוז

הרה"ק רבי שלמה מקארלין ב"ר מאיר הלוי (תקנ"ב)
הרה"ק רבי אורי פייבל מקריסניפולי ב"ר אהרן (אור החכמה - תקע"א)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נטילאל הכהן רביטבין שליט"א
מחבר "בית אורי" רפרנס יוסף הדרש" על המצוות.

השארית הפת על השלחן בברכת המזון (א')
(א) כל מי שאינו משיר פת על השלחן בשעת ברכת המזון, אינו רואה סימן ברכה לעולם. (שור"ע אור"ח סימן ק"פ סעיף ב').

(ב) אם אוכלים בכמה שולחנות נפרדים, יש לשיר פתית פת על כל שלחן ושלחן. (כף החיים שם ס"ק ב').

(ג) אם מסלקין השלחנות לפני ברכת המזון [כמו שנהוג בשמחת נישואין] די שנשאר הפת בשלחן שלפני המזמן. (ערוך השלחן שם סעיף א').

(ד) הולכי דרכים האוכלים תוך כדי נסיעתם ואין שלחן לפניהם, ישירו בתיק שלהם מעט פתית פת לברכת המזון, כדי שיהיה לברכה על מה לחול. (ספר וזאת הברכה ריש פרק ט"ו).

קרית קרעטשניף רחובות

טל: 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

לע"נ

הרה"ק רבי שלמה מקארלין זיע"א

ב"ר מאיר הלוי זיע"א

נלבע כ"ב תמוז תנצב"ה